

บทที่ 6 ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในยุครู้แจ้ง

ในขณะที่ยุโรปเผชิญปัญหาการขัดแย้งทางศาสนา ยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การค้นหาดินแดนใหม่ (ค.ศ. 1450-1750) ทำให้มีการติดต่อกับอารยธรรมอื่น ๆ และมีผลต่อการพัฒนาทางปัญญา นักประวัติศาสตร์ได้ขยายขอบเขตความสนใจของตนออกไป โดยไม่ได้สนใจประวัติศาสตร์ในวงแคบ ๆ เช่นของรูชีดีดีสและนักประวัติศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งสนใจเฉพาะเรื่องการเมืองและเรื่องศาสนา ตรงกันข้ามมีการสนใจทุกแง่มุมของอารยธรรม โดยขยายขอบเขตการสนใจในกิจกรรมมนุษย์แทบทุกด้าน นอกเหนือจากที่นักประวัติศาสตร์กลุ่มมนุษยนิยมได้วางรากฐานไว้

นอกจากการค้นหาดินแดนใหม่แล้ว ยังมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นผลงานของ กาลิเลโอ (ค.ศ. 1564-1642) นิวตัน (ค.ศ. 1642-1727) ค้นพบกฎแห่งความโน้มถ่วงและกฎคณิตศาสตร์ ทำให้ชาวยุโรปพยายามนำทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ของเขามาใช้ในด้านต่าง ๆ เช่นการเมือง เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ ได้พยายามหาสูตรเพื่อให้สถาบันในสังคมมีความเรียบร้อย อิทธิพลของวิทยาศาสตร์ทำให้มนุษย์มองโลกในแง่ดี และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้ท้าทายการตีความหมายของศาสนาที่เกี่ยวกับโลกและมนุษย์ วิทยาศาสตร์ยังมีอิทธิพลต่อความคิดทางปรัชญา ซึ่งเป็นผลงานของฟรานซิส เบคอน เรอเน เดส์การ์ต และจอห์น ลอค เบคอนเน้นในวิธีการอุปนัย ส่วนเดส์การ์ตเป็นผู้ลบล้างปรัชญาในอดีต¹ เขาเขียน Discourse on Method (ค.ศ. 1637) ให้สละความคิดที่เคยเรียนรู้มาให้หมด แล้วหาวิธีคิดใหม่ เขาเสนอให้สงสัยให้ทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อทุกอย่างไม่จริง ต้องมีความจริงสักอย่าง สิ่งนั้นคือความสงสัย เพราะเรากำลังสงสัย อะไรที่สงสัย คือตัวเราเป็นประธานความสงสัย ดังนั้นตัวเรามีจริง ปรัชญาของเขาเรียกว่า Cartesianism เขามีความรู้สึกลดทอนวิชาประวัติศาสตร์ เขากล่าวว่าการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น จริงอยู่มีส่วนช่วยผู้ศึกษาในเรื่องการใช้วิจารณ์ญาณ การอ่านหนังสือดี ๆ นั้นเหมือนกับว่าได้สนทนากับคนที่มีคุณค่าในอดีต การสนทนากับมนุษย์ในศตวรรษอื่น ๆ ยังเปรียบเสมือนกับการท่องเที่ยวเรียนรู้ประเพณีของชาติอื่น เพื่อใช้ในการตัดสินประเพณีของเขา เพื่อเราจะได้ไม่คิดว่า สิ่งที่ตรงกันข้ามกับประเพณีของเราเป็นเรื่องตลกหรือไร้เหตุผล

¹ เดส์การ์ต (ค.ศ. 1596-1650) บิดาแห่งปรัชญาสมัยใหม่ได้รับการศึกษาจากพระเยซูอิต ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากเป็นวิชาที่มีความแน่นอนหลังจากพิสูจน์ด้วยเหตุผลแล้ว

¹ เดส์การ์ต (ค.ศ. 1596-1650) บิดาแห่งปรัชญาสมัยใหม่ได้รับการศึกษาจากพระเยซูอิต ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากเป็นวิชาที่มีความแน่นอนหลังจากพิสูจน์ด้วยเหตุผลแล้ว

ซึ่งเป็นลักษณะของคนที่ไม่เคยพบเห็นอะไร อย่างไรก็ตามก็ใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากเกินไปนั้น ทำให้เขากลายเป็นคนแปลกหน้าในประเทศของเขาเอง² และการศึกษาประวัติศาสตร์นี้จะเป็นวิทยาศาสตร์มิได้ โดยเขาตัดสินจากผลงานของนักประวัติศาสตร์สมัยกลาง ซึ่งเชื่อถือในความแน่นอนของข้อเท็จจริงมิได้เลย ประวัติศาสตร์นั้นเปรียบเสมือนการหลีกหนีจากความจริง การเรียนรู้อดีตดูเผิน ๆ มีประโยชน์ แต่เดส์คาร์ทว่าแท้จริงไม่มีประโยชน์ การวิจารณ์ของเดส์คาร์ทกลับกระตุ้นให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น มีการปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ให้ดีขึ้น นอกจากเดส์คาร์ทแล้วก็มีจอห์น ลอค ซึ่งได้เสนอปรัชญาแนวใหม่มีรากฐานจากการทดลองหรือความรู้ทุก ๆ สิ่งเกิดจากประสบการณ์ การสัมผัสสิ่งต่าง ๆ

ภายใน ค.ศ. 1700 ปรัชญาของเดส์คาร์ทแพร่หลายไปทั่วยุโรป ในระหว่าง ค.ศ. 1715-1780 เป็นยุครู้แจ้ง ผู้ตั้งชื่อนี้คือ อิมมานูเอล คานต์ (ค.ศ. 1724-1804) ยุโรปยึดแนวคิดแห่งเหตุผล ผู้นำทางปัญญาเรียกว่า กลุ่มนักปราชญ์ เชื่อว่าอำนาจแห่งเหตุผลจะใช้ค้นพบกฎธรรมชาติในจริยธรรม สังคม ศาสนา ศิลปะ เช่นเดียวกับการที่นิวตันประกาศว่าได้ค้นพบกฎแห่งฟิสิกส์และดาราศาสตร์ นอกจากนี้มีการต่อต้านประเพณี อำนาจหน้าที่ ความไม่รู้ในอดีต โดยเฉพาะในสมัยกลาง และโดยที่เดส์คาร์ทดูถูกประวัติศาสตร์ ทำให้นักประวัติศาสตร์พยายามปรับปรุงวิธีการของประวัติศาสตร์ และขยายขอบเขตของประวัติศาสตร์ออกไป นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ได้ชื่อว่า นักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผล

ในศตวรรษที่ 18 ประวัติศาสตร์ยังคงอยู่ในสาขาปรัชญาที่มุ่งสอนให้คนประพฤติดี นักประวัติศาสตร์ได้ใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์วิจารณ์เอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในการเขียนประวัติศาสตร์ในฐานะนักปราชญ์ หมายความว่าเขียนเพื่อรับใช้ความเชื่อในยุครู้แจ้ง ซึ่งได้แก่ความเชื่อในธรรมชาติ เหตุผลและความก้าวหน้า นักประวัติศาสตร์ไม่เขียนเพื่อยกยอนักปกครองหรือกษัตริย์

หัวข้อเรื่องของนักประวัติศาสตร์ยุครู้แจ้งนั้น มีการเขียนเรื่องการค้าอุตสาหกรรม ชีวิตในสังคม การพัฒนาทางวัฒนธรรม และความเกี่ยวพันของพลังเหล่านี้มากกว่าเขียนแต่เรื่องการเมืองและศาสนาตามแบบเดิม มองเตสกีเยอ วอลแตร์ และโรเบิร์ตสัน เขียนเกี่ยวกับเอเชียและอเมริกา ซึ่งเป็นการตั้งโลกทั้งโลกมาสู่วงการประวัติศาสตร์นิพนธ์ ความคิดที่ยึดยุโรปเป็นศูนย์กลางเป็นความคิดที่ล้าสมัย มีการสนใจมนุษย์ดั้งเดิมในอารยธรรมระยะแรก ๆ โดยที่นักประวัติศาสตร์ใหญ่ ๆ ในยุคนี้ มีความสนใจกว้างขวางและเขียนเรื่องใหญ่ ทำให้มักใช้หลักฐาน

² René Descartes, *Discourse on Method* ed. by Alan Donagan *Philosophy of History* (New York: The Macmillan Co., 1965), p.43.

ชั้นรองและไม่ได้ค้นคว้าหลักฐานชั้นต้นให้สมบูรณ์ แต่ก็มี การวิเคราะห์หลักฐานที่ได้มา และ ประเมินความคิดของนักประวัติศาสตร์เก่า ๆ อยู่หลายเรื่อง แต่นักประวัติศาสตร์ยังคงเขียนใน แนวที่มีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์ศาสนา 3 แนว คือ การต่อสู้กันของของ 2 สิ่งในธรรมชาติ วอลแตร์ได้เปลี่ยนหลักการของเซนต์ ออกุสติน ที่มีการต่อสู้ระหว่างพระเจ้าและซาตาน มาเป็น การต่อสู้ระหว่างเหตุผลและความไม่มีเหตุผล หลักการพื้นต้นชีพคือความหวังของคริสเตียนที่จะได้ รับความรอดกลายเป็นความเชื่อว่า มนุษย์จะมีความสุขบนโลกด้วยวิทยาศาสตร์และปัญญา หลักการไม่ถือชาติถือภาษา ทุกคนเหมือนกันหมด เชื่อว่าประวัติศาสตร์จะรับใช้ปรัชญาและ เหตุผล ถ้าเขียนในแนวกว้างกว่าประวัติศาสตร์เฉพาะชาติ ซึ่งคล้ายกับความคิดทางศาสนา ที่ยกเอาความเชื่อในศาสนา อยู่เหนือเชื้อชาติและความภักดีของชาติ

ฝรั่งเศส

ยุครู้แจ้งเป็นขบวนการระหว่างประเทศ แต่ศูนย์กลางของยุครู้แจ้งอยู่ที่ฝรั่งเศส ใน ฝรั่งเศสนั้นบ้านของผู้ร่ำรวยจะสร้างห้องสมุดในบ้าน มีการพิมพ์หนังสือเพิ่มขึ้น ชนชั้นกลางมัก ชุมนุมตามร้านกาแฟเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์และถกเถียงปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีร้านขายเหล้า ซึ่งสตรีร่ำรวยเป็นผู้อุปถัมภ์ นักเขียน พ่อค้า ขุนนางพบปะกันประจำเพื่อแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น เช่น ร้านของมาตามจอฟริน เป็นร้านขายเหล้า ที่มองเตสกีเออไปเสมอ โดยทั่ว ๆ ไป ภายในร้าน จะถกเถียงในเรื่องวรรณคดี ต่อมาถกเถียงปัญหาการเมืองมากกว่า การถกเถียง ในสถานนัดพบซึ่งเป็นร้านขายเหล้าค่อนข้างเสรี เนื่องจากเป็นการพูดถกเถียงกัน มิใช่การเขียน ซึ่งอาจถูกรัฐบาลเซ็นเซอร์ได้

มองเตสกีเออ (ค.ศ. 1689-1755)

มองเตสกีเออศึกษาทางกฎหมาย ต่อมาได้เป็นสมาชิกสภาปาลมอนด์ที่บอร์โด เมื่อลง สิ้นชีวิต เขาได้ตำแหน่งบารอน และประธานของสภาปาลมอนด์ที่บอร์โด แม้เขาฝึกมาทางกฎหมาย แต่มองเตสกีเออสนใจทั้งวรรณคดี ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทำให้เขาได้รับเลือกเข้าไป ในสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งบอร์โด ค.ศ. 1721 เขาพิมพ์ Persian Letters เยาะเย้ยสังคมฝรั่งเศส โดยให้ชาวเปอร์เซีย 2 คน ท่องเที่ยวในฝรั่งเศสแล้วเขียนจดหมายเล่าความแปลกประหลาดของคน ค.ศ. 1726 มองเตสกีเออขายตำแหน่งที่สภาบอร์โดมาอยู่ในปารีส ซึ่งก็ได้รับเลือกเข้าไปอยู่ใน สถาบันวิชาการชั้นสูงของฝรั่งเศส หลังจากนั้นเขาท่องเที่ยวในยุโรป และอยู่ในอังกฤษ 2 ปี เพื่อศึกษาสถาบันของอังกฤษ

เขาใช้เวลา 20 ปี เขียน *The Spirit of The Laws* ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอธิบายจุดเริ่มต้นและการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและกฎของการปกครอง เขาใช้หลักการของเดส์การ์ต เขาถือว่าการเมืองและสังคมนั้นขึ้นอยู่กับกฎทั่วไป เช่นเดียวกับกฎทางฟิสิกส์ มองเตสกีเออ กล่าวว่า สิ่งที่มีต่ออิทธิพลต่อมนุษย์ได้แก่ อากาศ ศาสนา กฎหมาย ตัวอย่างจากอดีต ประเพณี ฯลฯ สภาพแวดล้อมทำให้สถาบันแตกต่างกัน มองเตสกีเออได้กล่าวถึงการปกครอง 3 แบบ แบบสาธารณรัฐ อภิชนาธิปไตย กษัตริย์ และทรราชย์ เมื่อเขาเขียนถึงการปกครองแบบสาธารณรัฐ เขาอ้างถึงการปกครองในสมัยโบราณ แต่ความรู้ของมองเตสกีเออ ในเรื่องโรมันนั้นไม่ลึกซึ้งนัก ทำให้เขามีอภิวิจารณ์ได้ ยิ่งกว่านั้นเขายอมรับนิทานและสรุปความคิดจากข้อมูลที่จำกัด ในการปกครอง 3 รูป มองเตสกีเออนิยามการปกครองแบบกษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ฝรั่งเศส สมัยก่อนริเชอลิเออและพระเจ้าหลุยส์ที่ 14³ หลังจากเขาอธิบายโครงสร้างการปกครองดังกล่าวแล้ว มองเตสกีเออก็ตั้งหลักการสำหรับการปกครองทั้ง 3 แบบ สำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย เขาถือว่าหลักการที่ควบคุมคือคุณธรรม ในความหมายของเขาคือประชาชนมีความเสมอภาคและอยู่ดีกินดี หลักการสำหรับการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย คือ ทางสายกลาง ซึ่งชนชั้นปกครองต้องใช้แนวทางนี้ในระบบกษัตริย์ คือ เกียรติเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของทรราชย์ คือความกลัว จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการเมืองของมองเตสกีเออไม่มีลักษณะรุนแรงแต่ประการใด

มองเตสกีเออเขียนหนังสืออีกเล่ม คือ *The Causes of The Greatness and the Decadence of the Romans* (ค.ศ. 1734) หนังสือเล่มนี้มีได้แสดงความก้าวหน้าในเรื่องการวิจัยข้อมูลในประวัติศาสตร์ แต่มองเตสกีเออได้แสดงความสามารถในการตีความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาของโรมและปัจจัยที่ทำให้โรมันเสื่อม เขาวางรากฐานคำตอบที่นักประวัติศาสตร์ในสมัยนี้ได้ อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุโรมันเสื่อม เช่น จักรวรรดิโรมันใหญ่เกินไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งใหญ่เกินไปสำหรับเศรษฐกิจของโรมัน ความคิดของเขาเรื่องความเสื่อมของโรมมีอิทธิพลต่อกับบอนนักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ

ความสำคัญของมองเตสกีเอออยู่ที่เขาเน้นถึงสถาบันในสังคม และเขาใช้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสนับสนุนข้อคิดของเขา มองเตสกีเออได้ให้ข้อคิดแก่ประวัติศาสตร์ที่ว่าแต่ละยุคมีลักษณะเฉพาะของตน เขาสรุปว่า “To Apply the Ideas of the Present Time to Distant Ages is the Most Fruitful Source of Error”⁴ มองเตสกีเออเน้นในข้อที่ว่า สาขาต่าง ๆ ในแขนงวัฒนธรรม

³ Thompson, *A History of Historical Writing*, p.63.

⁴ Fitzsimonds, *The Development of Historiography*, p.152.

นั้นมีความผูกพันกันซึ่งต้องพึ่งพากัน ไม่อาจแยกโดดเดี่ยวได้ มองเตสกีเออแตกต่างจากวอลแตร์ ในข้อที่ว่าวอลแตร์แยกเหตุผล และความไม่มีเหตุผลออกจากกันอย่างชัดเจน แต่มองเตสกีเออยอมรับอารมณ์ที่ไร้เหตุผล ความรัก ความรัก เขาเตือนรัฐบุรุษให้คำนึงถึงประชาชนให้มากโดยมิให้ละทิ้งประเพณีที่ประชาชนนิยม รัฐจะได้ผลประโยชน์จากความไร้เหตุผล ดังตัวอย่าง โรม และสปาร์ตา ซึ่งประชาชนเคารพกฎหมายด้วยความกลัว มิใช่ด้วยเหตุผล

การที่มองเตสกีเอออ้างถึงอดีตเสมอ ๆ ทำให้คนร่วมสมัยของเขาโจมตีว่ามองเตสกีเออหลงงมงายอยู่กับอดีตที่มีมิติ ข้อบกพร่องของเขาอีกข้อก็คือว่า แม้ว่าผลงาน *The Spirit of Laws* ของเขาใช้หลักการของเดส์การ์ตกับประวัติศาสตร์ แต่ข้อความบางตอนของเขาบางครั้งขาดหลักทางตรรกวิทยา และทำให้จำกัดความของเขาคล้ายกับความจริงของวิชาเรขาคณิตที่ไม่ต้องพิสูจน์

โดยที่ผลงานมองเตสกีเออจัดเป็นปรัชญาการเมืองมากกว่าเป็นประวัติศาสตร์ทีเดียว ทำให้เขามีอิทธิพลต่อนักทฤษฎีการเมืองเช่นเดียวกับนักประวัติศาสตร์ เช่น เจ แอล เดอโลม ผู้เขียน *Constitution of England* และ อาดัม เฟอ์กูสัน ผู้เขียน *History of Civil Society* ส่วนนักประวัติศาสตร์ได้แก่ อาร์โนลด์ เฮอร์มานน, ลุดวิก เฮอเรน (ค.ศ. 1760-1842) และนักประวัติศาสตร์สก็อตชื่อ กิลเบิร์ต สจ๊วต (ค.ศ. 1742-1686)

วอลแตร์ (ค.ศ. 1697-1778)

เขาเป็นผู้หนึ่งที่วางรากฐานแก่นักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผล เขาเน้นในเรื่องวิทยาศาสตร์และเหตุผล ตลอดจนชื่นชมกับสถาบันของอังกฤษ เขามีชื่อเสียงในฐานะนักวิจารณ์งานประวัติศาสตร์ ชิ้นแรกของเขาซึ่งเขียนใน ค.ศ. 1731 คือ ชีวิตประวัติของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 12 แห่งสวีเดน วอลแตร์ไม่สู้จะเข้าใจในสถาบันของสวีเดนนัก งานชิ้นนี้มีความสำคัญในฐานะวรรณคดีและการบรรยายลักษณะของพระเจ้าชาร์ลส์ได้ดี งานชิ้นต่อมา คือ *The Age of Louis XIV* (ค.ศ. 1751) ฟิวเตอร์ วิจารณ์ว่าเป็นงานประวัติศาสตร์สมัยใหม่ชิ้นแรก วอลแตร์ไม่ได้ใช้วิธีเรียงลำดับตาม ค.ศ. แต่เขาเรียงเรื่องของเขาตามหัวข้อ เป็นงานเขียนที่ให้ภาพพจน์ทั้งหมดของฝรั่งเศส ตลอดจนเป็นงานที่แสดงว่าวอลแตร์มีความรู้และเป็นนักวิจารณ์ เขามีได้เป็นผู้หลงชาติ เขาชี้ให้เห็นถึงความดีและข้อบกพร่องของพระเจ้าหลุยส์อย่างชัดเจน โดยประณามพระองค์นำประเทศเข้าสู่สงครามบ่อยครั้ง แต่ก็ยกย่องความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมในสมัยนี้ ในแง่วรรณคดี

งานชิ้นนี้เป็นผลงานชิ้นเยี่ยมข้อบกพร่องของเขาคือ วอลแตร์มิได้เชื่อมยุคของพระเจ้าหลุยส์กับการพัฒนาของยุโรป

งานของเขาก็คือ Essay on The Manners and Spirit of The Nations (ค.ศ. 1756) จัดเป็นประวัติศาสตร์สากล แต่วอลแตร์มีความรู้ไม่พอเพียงและมีการละเลยข้อเท็จจริงบางอย่างที่ควรกล่าวถึง อย่างไรก็ตามก็เป็นก้าวใหม่ของงานเขียนประวัติศาสตร์ โดยเป็นการวางรากฐานประวัติศาสตร์อารยธรรมสมัยใหม่ มีการเขียนถึงชาวตะวันออก มุสลิม และให้ความสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองเท่าเทียมกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและประวัติศาสตร์สังคม

วอลแตร์ไม่ได้เน้นเรื่องท้องถิ่น หรือเน้นเฉพาะยุโรป หรือไม่ได้เน้นอารยธรรมโบราณอย่างเดียว แต่เขาเขียนเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีอารยธรรมอยู่ในขั้นต้น เขาทำลายแนวโน้มนักประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมที่ยกย่องแต่อารยธรรมคลาสสิก เขาวิจารณ์ศาสนาคริสต์ในสมัยกลาง ข้อบกพร่องของ Essay on The Manners and Spirit of the Nations คือ ขาดเอกภาพและความสมบูรณ์ การที่เขาเขียนถึงอารยธรรมตะวันออกนี้มิได้ต่อเนื่องกับเรื่องอื่น ๆ เขากล่าวถึงอารยธรรมคลาสสิกสั้นเกินไปไม่หมดความ

เมื่อเปรียบเทียบวอลแตร์และมงเตสกิเออแล้ว ความคิดบางอย่างของมงเตสกิเออก้าวหน้ากว่าของวอลแตร์ กล่าวคือวอลแตร์ยึดหลักอัจฉริยของชาติหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่ได้วิเคราะห์ส่วนของมงเตสกิเออนั้นเขาพยายามชี้ให้เห็นว่าชาติหรือสถาบันเป็นผลจากพลังทางธรรมชาติ เขาเป็นคนแรกที่กล่าวว่าการตัดสินใจของสังคมใดนั้น จะต้องพิจารณาว่าสถาบันของสังคมนั้นปรับตัวให้เข้ากับประชาชนอย่างไร นอกจากนี้วอลแตร์พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจในแง่ที่เกี่ยวกับการเมืองเท่านั้น ส่วนมงเตสกิเออได้เน้นอิทธิพลของกิจการค้าและการคลังที่มีต่อรัฐอาจกล่าวได้ว่ามงเตสกิเออและกลุ่มที่ได้อิทธิพลจากเขาเป็นกลุ่มที่ได้อิทธิพลจากการปฏิวัติทางการค้า

อังกฤษ

ฮูม (ค.ศ. 1711-1776)

ฮูมเป็นนักประวัติศาสตร์อังกฤษที่เป็นที่นิยมและมีอิทธิพลมากในศตวรรษที่ 18 และแม้แต่ในศตวรรษที่ 19 เขามีชื่อเสียงสก็อต และสนใจในปรัชญา งานเขียนชิ้นแรกคือ Treatise of Human Nature ค.ศ. 1739 เขาปรับปรุงปรัชญาของจอห์น ลอค ให้ดีขึ้น งานชิ้นที่ 2 ของเขาคือ

History of England from the Invasion of Julius Caesar to the Revolution of 1688 (ค.ศ. 1754-1762) 3 ปีหลังจากที่วอลแตร์เขียน Age of Louis XIV งานทั้ง 2 มีความคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ เป็นงานที่เขียนโดยใช้หลักเหตุผล โดยเฉพาะของฮูมเขาเป็นนักปรัชญาด้วยทำให้เขาสงสัย ได้ลึกซึ้งกว่าของวอลแตร์ งานเขียนของเขานี้เขาใช้หลักปรัชญาใน Treatise of Human Nature การถือว่าฮูมอยู่กลุ่มของวอลแตร์นั้นทำให้ฮูมไม่พอใจ ฮูมมีพอใจที่ถูกเรียกว่าเป็นลูกศิษย์ ของวอลแตร์ เขายืนยันว่าหนังสือของเขาเสร็จก่อนหนังสือของวอลแตร์ ใน ค.ศ. 1764 วอลแตร์ เขียนว่าเขาชอบงานทางปรัชญาของฮูมมากกว่างานทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามก็ฮูมมิได้ ตั้งใจลอกเลียนแบบของวอลแตร์⁵ สาเหตุที่เหมือนกันเนื่องจากทั้ง 2 คนต่างได้รับอิทธิพลความคิด ยุครู้แจ้งคล้าย ๆ กัน

ฮูมเขียนในสไตล์ง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เนื้อหาเน้นทางประวัติศาสตร์การเมืองซึ่งเรียง ตามลำดับราชวงศ์และการสืบสันตติวงศ์ เขาเขียนเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ บ้างแต่ขาดความสัมพันธ์กัน ฮูมมีความเห็นว่าศาสนจักรแห่งอังกฤษเป็นทางสายกลางระหว่าง ความสุดขั้วของฝ่ายคาทอลิกและฝ่ายโปรเตสแตนต์ เขาเกลียดศาสนาเมื่อศาสนาเป็นสาเหตุ ก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงในสังคม ฮูมมีความเข้าใจในเรื่องรัฐธรรมนูญและการเมืองดีกว่าปัญหา ทางทฤษฎี ความลำเอียงของเขาอยู่ที่เขาพอใจรัฐบาลที่ปกครองอยู่แล้ว เขาเกลียดทั้งการ ปกครองแบบเผด็จการและการปฏิวัติ เขาถือว่ารัฐบาลที่เกิดจากกฎหมายเป็นลักษณะของ ประวัติศาสตร์อังกฤษ กลุ่มพรรควิก พรรคการเมืองในแนวทางเสรีนิยม ถือว่าฮูมเป็นพวก อนุรักษ์นิยม ส่วนกลุ่มอนุรักษ์นิยมถือฮูมเป็นพวกวิก ซึ่งฮูมอ้างว่าเนื่องจากเขาถกเถียงปัญหา รัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 17 อย่างเป็นกลาง

ฮูมสนใจในสาเหตุและผลของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เขาถือว่าประวัติศาสตร์ คือ บันทึกรึกของความคิดและการพัฒนาทางปัญญาของมนุษยชาติ เขาตัดคำการตีความหมายที่เน้น ในเรื่องวัตถุ เขากล่าวว่า อากาศและสิ่งแวดล้อมอาจมีอิทธิพลต่อร่างกายของมนุษย์ แต่ไม่ใช่ มีต่อจิตใจ ฮูมนั้นได้อิทธิพลจากหลักปรัชญาของเขา เขาจึงเชื่อในความเหมือนกันของธรรมชาติ ของมนุษย์ซึ่งเหมือนกันทุกเวลาและทุกสถานที่ ทำให้เขาละเลยเกี่ยวกับแรงผลักดันและเงื่อนไข ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำบางอย่าง

ฮูมมีความใกล้เคียงกับมองเตสกิเออมากกว่าวอลแตร์ เนื่องจากฮูมเข้าใจพลังและ บทบาทของอำนาจ ปัจจัยของความไม่มีเหตุผลในกำเนิดของศาสนาและรัฐบาล นอกจากนี้

⁵ Barnes, *A History of Historical Writing*, p.155.

นี้ประวัติศาสตร์ของฮูมเป็นประวัติศาสตร์การเมืองแห่งชาติมากกว่าเป็นประวัติศาสตร์อารย-
ธรรม อย่างไรก็ตาม ฮูมมิได้รวบรวมหลักฐานของเขาอย่างกว้างขวางเช่นของวอลแตร์ฮูมอ่าน
เฉพาะพงศาวดารและประวัติศาสตร์ที่เขาสามารถใช้ได้โดยไม่ลำบากนัก งานของเขาบางตอน
ขาดระเบียบไม่ได้เรียบเรียงตามหลักตรรกวิทยา ดังนั้น ข้อบกพร่องของฮูมอยู่ที่เขาละเลย
หลักฐานบางอย่างที่จำเป็นต้องศึกษา แม้เขาพยายามเป็นกลาง แต่เขาเลือกข้อเท็จจริงที่เข้ากับ
ความคิดดั้งเดิมของเขา ดังนั้นเขาจึงเขียนอย่างลำเอียง นอกจากนี้คือความเกียจคร้านของเขา
ทำให้เขาไม่ศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้นหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างละเอียด ข้อเท็จจริงเหล่านี้
ทำให้ชาวอังกฤษวิจารณ์เขา และในปีแรกที่หนังสือของเขาตีพิมพ์ในอังกฤษขายได้เพียง 45 เล่ม
แต่ในยุโรปนั้นขายดีมาก

แม้ว่างานของเขามีข้อบกพร่องดังกล่าว แต่เขาก็เป็นนักประวัติศาสตร์คนแรกที่ยพยายาม
ที่จะเปลี่ยนรูปการเขียนประวัติศาสตร์มิให้เป็นเฉพาะเป็นพงศาวดารของสงครามและเรื่องราว
ของกษัตริย์ เขาเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ในสังคม ค่านิยมทางศีลธรรม วรรณคดีและ
ศิลปะ ความดีเด่นของเขาในฐานะนักประวัติศาสตร์อยู่ที่เขาเป็นคนแรกเห็นความสำคัญของ
สาเหตุ ในประวัติศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

กิบบอน (ค.ศ.) 1737-1794)

เขาต่างจากนักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผลอื่น ๆ ในข้อที่เขาตระเตรียมจะเป็นนักประวัติ-
ศาสตร์ตั้งอยู่ในวัยเยาว์ กิบบอนสนใจในประวัติศาสตร์ตะวันออก เช่นประวัติศาสตร์ของ
เปอร์เซีย มุสลิม และไบแซนทีน ต่อมาเขาศึกษาในมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดเขาไม่สนใจในวินัย
ของมหาวิทยาลัย จึงศึกษาอยู่เพียง 14 เดือนแล้วก็ลาออก และประมาณว่า 14 เดือนในมหาวิทยาลัย
นี้เป็น 14 เดือนที่สูญเปล่าที่สุดในชีวิตของเขา ต่อมาเขาไปศึกษาที่โลซานน์ มีครูชื่อ ปาวิลเลียด
เป็นพระในสำนักคาลวิน สอนกิบบอนโดยใช้ภาษาฝรั่งเศส ทำให้เขามีโอกาสศึกษางานเขียนของ
นักคิดของฝรั่งเศส เช่นปาสคาล และมองเตสกีเออ เขายังเดินทางไปปารีสพบปะกับกลุ่ม
นักปราชญ์ เช่นดิเดโร เป็นต้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1764 เขาเดินทางไปโรมทำให้เขาสนใจใน
ประวัติศาสตร์โรมัน

“It was at Rome, on the 15th of October, 1764, as I sat Musing Amidst the Ruins of the
Capital, While the Bare – Footed Fryars Were Singing Vespers in the Temple of Jupiter, That
the idea of Writing the Decline and Fall of the City First Started to my Mind”⁶

⁶ Quoted in Fitzsimons, *The Development of Historiography*, p.157.

กิบบอนเขียน History of the Decline and Fall of the Roman Empire (ค.ศ. 1776-1788) เฉพาะชุดแรกเขาเขียนใหม่ถึง 3 ครั้งพิมพ์ใน ค.ศ. 1776 เขาได้อิทธิพลจากนักประวัติศาสตร์สำคัญของโรม เดวิด ฮูม วิธีใช้เหตุผลของจอห์น ลอค ใน Essay on Human Understanding และมองเตสกีเออ งานของกิบบอนมี 6 ชุด 4 ชุดแรกครอบคลุมเวลา 500 ปี ชุด 5-6 ครอบคลุมถึง 10 ศตวรรษ ทำให้เห็นความไม่สมดุลงอย่างชัดเจน

กิบบอนอ้างว่า เขาได้ค้นคว้าหลักฐานชั้นต้นที่ตีพิมพ์ทั้งหมด ครั้นแล้วเขาเรียงเรื่องต่าง ๆ อย่างมีระบบ กิบบอนตัดสินบุคคลในประวัติศาสตร์ของเขาในแง่ที่ว่าได้นำความสุขมาสู่มนุษยชาติหรือไม่ ซึ่งเขารู้สึกว่าส่วนใหญ่มิได้นำความสุขมาสู่มนุษยชาติ กิบบอนถือว่าวีรบุรุษและผู้นำสำคัญ เป็นพลังสำคัญในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ กิบบอนนิยมรัฐที่ปกครองเน้นเสรีภาพส่วนบุคคล และแต่ละรัฐแข่งขันกัน (เช่นกรีซ) กิบบอนเกลียดชังจักรวรรดิที่ปกครองแบบเผด็จการ กิบบอนถือว่าความเสื่อมของโรมเป็นความหายนะใหญ่หลวงของโลก ทั้ง ๆ ที่เขาเขียนไว้มาก แต่เขามีได้วิเคราะห์สาเหตุความเสื่อมของโรม กิบบอนได้พูดถึงสาเหตุการเสื่อมซึ่งผู้อื่นพูดไว้แล้ว แต่เขามีได้นำมาวิเคราะห์แต่อย่างไร เขากล่าวว่าจักรวรรดิโรมันใหญ่เกินไป แต่เขามีได้กล่าวอธิบายว่าใหญ่อย่างไร

จุดเด่นของงานของเขาอยู่ที่ตอนที่เกี่ยวกับกำเนิดของศาสนาคริสต์ที่เขาศึกษามาอย่างดี และมีประสบการณ์เอง เขาเคยเป็นโปรเตสแตนท์ คาทอลิก และเป็นพวกตีอัส⁷ เขาเขียน Decline and Fall เมื่อเขาเป็นพวกตีอัส เขาจึงมิได้โจมตีศาสนาคริสต์อย่างรุนแรง เขาวิจารณ์ศาสนาในลักษณะเป็นกลาง กิบบอนเขียนเกี่ยวกับกำเนิดศาสนาอิสลามแต่เขามีได้ให้ความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์สงครามครูเสดซึ่งมีความสำคัญมาก เขาเขียนเรื่องครูเสดเพียง 100 หน้า ซึ่งเขาควรจะเขียนเรื่องนี้เป็น 1 ชุดต่างหาก

เขาประมาณประวัติศาสตร์ในสมัยไบแซนทีนว่าเป็นเรื่องราวของความอ่อนแอและความทุกข์ยาก นอกจากนี้ความรู้ภาษากรีกในสมัยไบแซนทีนของเขาก็ไม่ดีนักทำให้ไม่สามารถอ่านหลักฐานต่าง ๆ ได้ดี ถึงแม้ว่ากิบบอนถูกประมาณที่เขามีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไบแซนทีนน้อยมากแต่ก็ควรจะยกย่องเขาในแง่เขาพยายามเขียนประวัติศาสตร์ตอนนี้

---

⁷ มาจากภาษาละติน Deus = พระเจ้าเป็นศาสนาเกี่ยวกับพระเจ้า ทฤษฎีนี้เริ่มในศตวรรษที่ 17 พวกที่นับถือพระเจ้าต้องการตั้งศาสนาแห่งเหตุผล โดยมีหลักเบื้องต้นที่ทุกคนนับถือได้ หลักการสำคัญของพวกนับถือพระเจ้าถือความหมายของพระเจ้าความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าและจักรวาล พระเจ้านั้นมีจริงโดยวิธีพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

ความดีของงานของเขาอยู่ที่ 4 ชุดแรก ซึ่งมีความเที่ยงแท้แน่นอนและแสดงว่าเขามีความรู้ดี จุดเด่นของเขาอยู่ที่สไตล์การเขียนและการรวบรวมเรื่อง ตลอดจนข้อเท็จจริงที่แน่นอน กิบบอนเชื่อว่านักประวัติศาสตร์ควรจะเป็นผู้เก่งทางภาษา มิใช่ผู้เก่งทางการค้นคว้า เขาไม่สนใจหลักฐานต้นฉบับ แต่เขาจะใช้หลักฐานที่มีการจัดพิมพ์ที่เขาพอจะหาได้เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ดีเขาสนับสนุนผู้อื่นศึกษาจากหลักฐานต้นฉบับในงานเขียนของเขา เขาให้ความสนใจแก่เรื่องการเมือง การทหาร ไม่สนใจเรื่องทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเท่าไรนัก เขาจึงเป็นนักประวัติศาสตร์หัวแคบ

งานของเขาเป็นงานชิ้นเยี่ยมของโลกชิ้นหนึ่ง เท่าเทียมกับงานเขียนของริงเก ที่ชื่อ Ecclesiastical and Political History of The Popes During The Sixteenth and Seventeenth Centuries แต่ระยะเวลาที่ริงเกเขียนมีเพียง 200 ปี ในขณะที่ของกิบบอนมีถึง 1400 ปี กล่าวได้ว่าไม่มีนักประวัติศาสตร์รุ่นก่อนเขาที่จะตระหนักถึงความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์เท่าเทียมกับกิบบอน มีการแปลงานของเขาเป็นภาษาฝรั่งเศส เยอรมันและอิตาลี

อิตาลี

เกียมบาตีस्ता วิโก (ค.ศ. 1688-1774)

เมื่อศึกษาในมหาวิทยาลัย เขาสนใจในปรัชญาสกอลาสติคของสมัยกลาง ประวัติศาสตร์ และวรรณคดี วิโกชื่นชมในเพลโตและตาซิตุส เนื่องจากเพลโตบรรยายถึงมนุษย์ในอุดมคติ ส่วนตาซิตุสบรรยายมนุษย์ที่เป็นจริง ค.ศ. 1697 เขาได้เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมิลาน วิโกเขียน The Principles of a New Science of The Nature of Nations (พิมพ์ปี ค.ศ. 1725) เรียกย่อ ๆ ว่า New Science งานเขียนของเขามีผู้ไม่เข้าใจและไม่เป็นที่ยอมรับทั่วไปในยุโรป แม้แต่ในอิตาลี จนกระทั่งมิเชอเล แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1827

แม้ว่าวิโกเป็นนักคิดที่มีความคิดริเริ่ม แต่เขามีอิทธิพลต่อคนร่วมสมัยน้อยมาก ในศตวรรษที่ 18 มีนักคิดเพียงคนเดียวที่ศึกษางานของวิโก เขาคือเฮอริเตอร์ โดยศึกษางานของวิโกประมาณ ค.ศ. 1797⁸ เหตุที่นักคิดในรุ่นหลังละเลยงานของวิโก เนื่องจากเขาใช้ภาษาคลุ่มเคลื่อนอกจากนี้วิโกปฏิเสธปรัชญาแบบเดส์การ์ต ทำให้กลุ่มเหตุผลปฏิเสธงานของเขา ความคิดของวิโกก้าวล่วงหน้ากว่าสมัยของเขา ความคิดของเขามีอิทธิพลต่อนักประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 19

⁸ โยฮันน์ ก๊อตฟรีด เฮอริเตอร์ (ค.ศ. 1744–1803) เขียน Philosophy of the History of Humanity เขาโจมตีการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นความสำคัญของจีน เขาถือว่าจีนและอินเดียไม่มีความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นอารยธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนยุโรปนั้นอยู่ในสภาพตรงกันข้าม

ปรัชญาของวิโกเป็นปรัชญาของความก้าวหน้า ความก้าวหน้าของมนุษย์มิได้เกิดเป็นเส้นตรง แต่เป็นรูปขดเป็นวง ซึ่งการพัฒนาจะไม่กลับไปสู่จุดตั้งต้น แต่ละวงจะพัฒนาสูงขึ้นกว่าวงเก่า⁹ ดังนั้นประวัติศาสตร์จะไม่ซ้ำรอยเดิม ประวัติศาสตร์จะสร้างสิ่งใหม่เสมอผู้ศึกษาจึงไม่อาจทำนายอนาคตได้¹⁰

- วิโกเขียนและให้ความหมายแก่ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคคลาสสิก ในการศึกษาภาษา ตำนาน บทกวี กฎหมายในยุคแรกนี้เขาใช้วิธีการเปรียบเทียบและวิเคราะห์วิวัฒนาการของภาษาดำเนินเหล่านี้ แล้วสรุปออกมาเป็นสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและการพัฒนาทางปัญญาของมนุษย์ในยุคแรก ๆ วิโกมีความเห็นว่าอารยธรรมคริสเตียน¹¹ จะพัฒนาเป็น 3 ชั้น

1. ยุคพระเจ้า หลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่มาเป็นเวลาสองศตวรรษ มนุษย์ที่ดุร้ายก็เริ่มมีศาสนาเนื่องจากความกลัวธรรมชาติ เศรษฐกิจเป็นการเกษตรกรรม สถาปัตยกรรมที่มั่นคงที่สุดคือสถาปัตยกรรมคอรันท์ ผู้ปกครองเป็นทั้งพระและบิดา มนุษย์ติดต่อกันโดยใช้ภาษาง่าย ๆ

2. ยุควีรบุรุษ การปกครองเป็นแบบอภิชนาธิปไตย (ซึ่งเขาใช้คิลิสเป็นสัญลักษณ์) ประชาชนในยุคพระเจ้ากลายเป็นพวกชนชั้นเพลเบียน ชนชั้นปกครองหรือชนชั้นวีรบุรุษมักถือว่าตนสืบเชื้อสายจากพระเจ้า ส่วนเพลเบียนมีกำเนิดต่ำกว่า

3. ยุคมนุษย์ได้แก่ ยุคของเอเธนส์ในสมัยเพริคลีส จักรวรรดิโรมัน มีการใช้ภาษาพูด ทางการเมืองเป็นยุคมีเสรีภาพทางการเมือง การปกครองเป็นแบบกษัตริย์หรือประชาธิปไตย

อย่างไรก็ดีตามกฎเกี่ยวกับความต้องการอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์มีอยู่ว่า มนุษย์แต่แรกเริ่มมีความต้องการแต่สิ่งจำเป็น ต่อมาก็สิ่งที่มีประโยชน์ แล้วก็ต้องการความสบาย เมื่อได้รับความสบายก็ต้องการความเพลิดเพลิน ในที่สุดก็ต้องการความฟุ่มเฟือยและความฟุ่มเฟือยอย่างบ้าคลั่ง ทำให้มนุษย์เสวยลงจึงเกิดยุคพระเจ้าอีก (ยุคกลางตอนต้น) กษัตริย์ กฎหมาย ฯลฯ อยู่ภายใต้กฎของพระเจ้า ความแตกต่างระหว่างยุคพระเจ้ายุคแรกกับยุคพระเจ้าในสมัยกลางก็คือ ศาสนาคริสต์แทนที่ศาสนาอื่น ยุคฟิวต์ลตั้งแต่ศตวรรษที่ 10-14 วิโกไปเปรียบกับยุควีรบุรุษในสมัยโรมตอนต้นและกรีซยุคมนุษย์สมัยใหม่ก็คือการเปลี่ยนแปลงจากลัทธิฟิวต์ล แล้วมีอาณาจักรที่กษัตริย์ปกครองหรือปกครองโดยประชาชน ดังนั้น วิโกแตกต่างจากแนวทางเขียนประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 18 อยู่คือ เขาถือว่าการกลับไปสู่ยุคป่าเถื่อนเป็นวิธีการที่ช่วยให้มนุษยชาติมีต้องทำลายตนเอง โดยกลับไปเคร่งศาสนาอีกครั้งหนึ่ง

⁹ Barnes, *A History of Historical Writing*, p.175.

¹⁰ Collingwood, *The Idea of History*, p.68.

¹¹ เขาไม่ได้รวมฮิบรูไว้ด้วย

วิโก ต่อต้านงานเขียนของเดส์การ์ต ที่กล่าวว่าโลกแห่งธรรมชาติเป็นสิ่งเดียวที่ศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ได้ วิโกถือว่าประวัติศาสตร์จะทำให้เป็นวิทยาศาสตร์ได้ เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างประชาชาติ ดังนั้นเขาควรจะรู้ได้ การศึกษาประวัติศาสตร์คือการหาจุดเริ่มต้นและวิวัฒนาการทางสังคมจัดเป็นความคิดใหม่ เนื่องจากเดิมเชื่อว่าวิวัฒนาการของสังคม เป็นแผนการของพระเจ้า สังคมและสถาบันนี้มนุษย์เป็นผู้สร้าง วิวัฒนาการของสังคมนี้เราก็สามารถหาข้อมูลเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์

ในเรื่องหลักฐานนั้น วิโกถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในอดีตของมนุษย์ที่หลงเหลืออยู่อาจใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ภาษา ภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความคิดและสังคมของมนุษย์ เช่น ภาษาของสังคมการเกษตร ก็จะมีร่องรอยของการให้ความสำคัญทางการเกษตร หรือการเปรียบเทียบโดยใช้พืชผล นอกจากนี้ก็คือ ตำนาน ซึ่งดูไร้สาระ แต่มนุษย์เป็นผู้สร้างตำนาน การที่มนุษย์สร้างอะไรต้องอาศัยประสบการณ์ จึงทำให้เราอาจทราบความคิดของมนุษย์ที่สร้างตำนานขึ้นมา เขายกตัวอย่างงานเขียนของโฮเมอร์ โดยเน้นว่าสิ่งที่โฮเมอร์เขียนคือชีวิตของมนุษย์ในสมัยนั้น กรีกสร้างพระเจ้าขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์อะไรบางอย่าง เป็นการสะท้อนความต้องการของชาวกรีกในสมัยนั้น ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์จึงไม่ควรทิ้งตำนาน แต่ต้องมีวิธีการในการใช้ตำนานเป็นประโยชน์

วิโกกล่าวถึงความเข้าใจผิดในประวัติศาสตร์ เช่นโรมเจริญรอยตามกรีซ ญี่ปุ่นเจริญรอยตามจีนวิโกถือว่าผิด เขากล่าวว่าแต่ละชาติมีวิวัฒนาการเป็นของตนเอง การกล่าวว่าโรมไม่มีทางเจริญถ้าไม่ได้อิทธิพลจากกรีกนั้นไม่เป็นความจริง เขากล่าวว่าชาติที่ได้รับอิทธิพลต้องเจริญถึงขั้นหนึ่ง และมาเข้าใจอีกชาติที่เจริญจึงจะรับได้ และแม้มิได้อิทธิพลจากชาตินั้น มันก็จะเจริญในแนวนั้นนั่นเอง เช่นเผ่าเยอรมันซึ่งยังด้อยทางอารยธรรมในขณะนั้น หากเข้ามาใกล้กับนครรัฐของกรีก ก็ไม่สามารถรับเหตุผลแบบกรีกได้ การที่โรมันรับอิทธิพลของกรีกเนื่องจากได้วิวัฒนาการมาแล้วจึงรับได้

นอกจากนี้ วิโกกล่าวว่านักประวัติศาสตร์จะต้องระมัดระวังในการที่ยกย่องยุคที่ตนศึกษา การที่ศึกษาอดีตมิใช่เพราะความสำเร็จแต่เพราะเป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องพันกับประวัติศาสตร์ทั่วไป ตลอดจนนักประวัติศาสตร์ต้องระมัดระวังในเรื่องชาตินิยม